

דין צוות בין-משרדי – עדכוני סמכות שיפוט אוניברסאלית

משתתפים:

גיל מהלל (משרד הביטחון), אסנת דוידסון (משרד ראש הממשלה), הושע ? (משרד ראש הממשלה), אורטל נפתלי (משרד החוץ), אגם שלמה (דבל"א), איתי אפטר (משרד המשפטים - המחלקה למשפט בין-לאומי), נורית ענבל (משרד המשפטים - המחלקה למשפט בין-לאומי), ורד שפילמן (משרד המשפטים - המחלקה לתפקידים מיוחדים (בין-לאומי)), מרלין מזל (משרד המשפטים - המחלקה לתפקידים מיוחדים (בין-לאומי)), גלית רג'ואן (משרד המשפטים - המחלקה לתפקידים מיוחדים (בין-לאומי)), טל וורנר-קלינג (משרד המשפטים - המחלקה לתפקידים מיוחדים (בין-לאומי)), שני פישר (משרד המשפטים - המחלקה לתפקידים מיוחדים (בין-לאומי)), שרון גפן (משרד המשפטים - המחלקה לתפקידים מיוחדים (בין-לאומי)), רועי שיינדורף (משרד המשפטים - המחלקה למשפט בין-לאומי).

רקע לדיון:

עדכון הצוות הבין משרדי בהתפתחויות השונות בתיקי הסמכות שיפוט האוניברסאליים (להלן: סש"א) המתנהלים במדינות השונות. מטרת הפגישה היא ליישר קו על התיקים הפתוחים, ולעדכן את הצוות בצורה רוחבית. בחצי שנה האחרונה, חלק גדול מהתיקים התעוררו מחדש, לאחר תקופה בה לא הייתה התעסקות רבה איתם. בעבר, צוות זה היה נוהג לקיים מפגשים עיתיים, כעת מחדשים מסורת זו כך שהמפגשים יתקיימו מידי חצי שנה.

דיון:

אנגליה

משרד המשפטים: באנגליה מתנהל תיק בעניין עופרת יצוקה נגד ציפי לבני, אהוד ברק ואהוד אולמרט. התביעה החלה כתובענה פרטית אשר הוגשה לפני שינוי החוק האנגלי בשנת 2011. למרות שינוי החקיקה, בביקורה האחרון באנגליה, ציפי לבני זומנה לראיון וולונטרי על ידי המשטרה. היא בחרה לא להתראיין.

רועי ומרלין נסעו לאנגליה על מנת לנהל שיח על התיק. הם התרשמו כי האנגליים מודעים למורכבות של ההליכים במדינתם. לאור תיקון החקיקה, הם החליטו לא להוציא עוד צווי מעצר.

ההתפתחות האחרונה בתיק זה הייתה הבקשה לעזרה משפטית. בבקשה זו נתבקשנו לספק נתונים, מידע על תהליך קבלת ההחלטות ועוד. משרד המשפטים מתכוון לשלוח את המענה בחודש הבא, ואם הדבר יתאפשר לנהל פגישה נוספת איתם לפני שליחת המענה. המענה אשר יוצא יספק פרטי מידע מהותיים, אך למעשה לא יספק את כלל המידע אשר התבקש.

תביעה נוספת הוגשה באנגליה בנושא המשט במאי 2010. בכל התביעות בעניין המשט, חיפשו אנשים עם אזרחות כפולה. המשרד גורס כי זה חלק מה- scoping exercise. משרד המשפטים העביר את ההחלטה שהתקבלה בגרמניה, וכעת מנסים למצוא דרכים לסוגר את התיק.

עוד תביעה המתנהלת באנגליה היא תביעה משנת 2005 נגד דורון אלמוג. לתיק זה יש שני היבטים – ההיבט הפלילי וההיבט של שיבוש הליכי משפט. מאז פתיחת התיק דורון אלמוג לא נסע לאנגליה, אך הרשויות האנגליות הבהירו כי צו המעצר נגדו נמשך, ועל כן אם יחליט להיכנס לטריטוריית המדינה, יכולות להתעורר בעיות. דורון אלמוג פנה למשרד המשפטים בבקשה לפתור את הנושא, וכעת המשרד מנסה לאסוף את הראיות על הבדיקה המתנהלת.

בלגיה

משרד המשפטים: בבליה יש שתי תיקים המתנהלים בבליה, תיק בעניין המשט ותיק בעניין עופרת יצוקה (שעוסק בהריסת מטע זיתים). בשתי התיקים הללו לבליה יש סמכות שיפוט חזקה מאחר שתובעים בלגיים. בעניין תיק המשט, התובע פנה ל-ICC כדי לבדוק אם בכוונתם לטפל בתיק, ככל שלא, התיק יעבור למסלול של עופרת יצוקה. בעניין תיק עופרת יצוקה, בינואר האחרון פורסם שציפי לבני עתידה לנסוע לבריסל. בעקבות זאת התובע הבלגי החליט שאם תגיע לבליה, הוא יתשאל אותה. הנסיעה בוטלה מסיבות אחרות, אך תכנונה עוררה את העניין הזה.

התקיימו פגישות לא פורמאליות עם הגורמים בבליה בעניין התיקים הללו. מאז התובע הבלגי פנה לשר החוץ הבלגי כדי שיחווה את דעתו על מערכת המשפט הישראלית ובייחוד האם היא עצמאית. בעקבות זאת משרד המשפטים שלחו סקירה של מערכת המשפט הישראלית, והתקיימו שתי פגישות follow up מאז.

שב"כ: שאלו אם יש קשר בין ההליכים המתנהלים בבליה לבין התקיים הבריטיים.

משרד המשפטים: לדעתם תמיד יש קשר. אם התיק הבלגי ייסגר בצורה טובה, יש צפייה שיהיו לכך השלכות רחב.

גרמניה

משרד המשפטים: הוגשה תלונה פלילית בנושא צוק איתן בגרמניה. במרץ התקיימה פגישה עם התביעה הגרמנית אשר ביקשה לקבל את החלטת הפצ"ר להשגה לפני שמחליטים אם יגישו את התביעה.

דבל"א: יעבירו למשרד המשפטים טיוטת החלטה שהוגשה לאישורו של הפצ"ר.

הולנד

משרד המשפטים: בסוף יוני התקבלה מכתב התראה לפני הגשת תביעה שמופנה לבני גנץ ואמיר אשל. הפנייה נסובה סביב תקיפה שהתרחשה במהלך צוק איתן, אשר הרגה מספר בני משפחה של הפונה. בעקבות הדיווחים, האירוע נבדק באופן עצמאי על ידי הפצ"ר אשר החליט שלא לפתוח בחקירה פלילית.

המכתב הקציב לבכירים שישה שבועות להשיב אם מוכנים לקחת אחריות על האירוע ולשאת בפיצויים. משרד המשפטים מתייעץ במקרה זה עם עורכי דין פליליים והן אזרחיים בהולנד. השבנו למכתב אך לא באופן לא רשמי, אך כעת מתגבשת תשובה מהותית יותר אשר תתמקד בכך שקיימים ערוצים שניתן לפנות אליהם בישראל שטרם מוצו, ומנגנונים אלה בודקים את האירוע. ככל שתוגש תביעה, נוכל לטעון גם טענה של חסינות ושל היעדר סמכות. אך בשלב זה עוד לא הוחלט איזה טענות יועלו.

נכון לעכשיו לא הוגשה תביעה, מדובר רק בפנייה. אך ככל שתוגש תביעה, טענת חסינות תהיה הטענה הראשונה שתעלה. מבחינת טענת סמכות השיפוט, לפונה יש זיקה חזקה להולנד, למרות שהוא תושב ולא אזרח, בת זוגתו היא אזרחית הולנדית ויש להם בית משותף בהולנד. יתר על כן הדין ההולנדי קובע שבית המשפט קונים סמכות שיפוט בהתאם לפורום ה-necessity - כאשר אין פורום אחר, או בנסיבות בהן כמעט בלתי אפשרי להגיש תביעה או לקבל סעד. במקרה שלנו, לאחר התייעצות עם גורמים נוספים ביעוץ וחקיקה, ככל הנראה אין אפשרות להגיש תביעה זו בישראל מפני שהפונה אינו תושב רצועת עזה (הזיקה נקבעת על פי מקום התושבות ולא מקום גרימת הנזק).

משרד המשפטים התרשמה כי ככל שתוגש תביעה, לא יהיה צורך שמדינת ישראל תתייצב כצד להליך. אך מאוד חשוב להבהיר לעורכי הדין ההולנדיים כמה קריטי שממשלת הולנד תכתוב חוות דעת התומכת בטענת החסינות.

שוויץ

משרד המשפטים: ביוני נודע על הגשת תלונה פלילית נגד ציפי לבני בעקבות ביקור שלה בשוויץ. התלונה פורסמה בתקשורת, ופירטה כי מוגשת בעקבות התלונות שהוגשו באנגליה ובלגיה. התלונה עצמה מפנה לתלונות במדינות האחרות, ואינה מפרטת את הנסיבות הקונקרטיות בגינן מוגשת התלונה בשוויץ. בתלונה זו ניתן לראות דוגמא לקשר בין התלונות במדינות השונות ולהשפעתן זו על זו.

לפני הגשת התלונה, החלטנו להתקשר עם משרד עורכי דין מאוד מוצלח בשוויץ. אחד מעורכי הדין מקיים שיחות לא פורמאליות עם התובע הכללי בנושא, והרושם הוא שהתלונה תיסגר. אנחנו עוקבים אחרי ההתפתחויות השונות ומבצעים follow up מידי שבוע.

קנדה

משרד המשפטים: בקנדה מתנהלת תביעה אזרחית בגין ניסיון לרצח של העותר ובני משפחתו על ידי כוחות מאגים. לאחר התייעצות עם גורמים בקנדה, הבנו שעלינו להגיב לעתירה. על כן שכרנו עו"ד, והגשנו בקשה למחיקה על הסף.

דרום אפריקה

משרד המשפטים: היו כמה תביעות שהוגשו בדרום אפריקה. לאחרונה הוגשה תביעה בנושא cape BDS – gate. לאחרונה התקיימה שיחה עם גורם בכיר בדרום אפריקה שסיפר שכל התיקים אצלם פתוחים והם מודאגים מביקורת שיפוטית של ביהמ"ש החוקתי. כדאי לסגור את התיקים הללו. ניכר שדרום אפריקה לא מעוניינים לפעול, אך עדיין יש צורך להיות זהירים.

תורכיה

משרד המשפטים: הבינו ממשרד החוץ שתורכיה סגרה את התלונות בעניין במשט. אין סיכון ממשי כרגע בנושאות בכירים לתורכיה, אך בכל זאת כדאי לתאם ולהתייעץ מראש.

ארה"ב

משרד המשפטים: בארה"ב מתנהלים מספר תיקים. הראשונה, דוגן, בעוסק במשט. ביהמ"ש קיבל את טענת החסינות ודחה על הסף. הוגש ערעור על התיק, אך הצפי הוא שהתיק ייסגר עד ספטמבר.

תיק נוסף הוא סקרמרהורן, זוהי גם תביעת משט, אך הטיעון בה יותר מורכב מבחינה משפטית שכן הטענה הייתה שהספינה היא טריטוריה של ארה"ב. התביעה נדחתה וכעת מתנהל הליך ערעור.

תיק העוסק ב-BDS הוא תמימי, אשר התנהל נגד יותר מארבעים חברות ואנשים פרטיים. ביהמ"ש הכריע בהליך זה לא מזמן ודחה את התביעה. מדובר בהחלטה שמאוד תועיל להגנת המדינה במישורים ותיקים רבים ואף ב-ICC.

פלד הינו תביעה חדשה אשר הוגשה נגד בנימין נתניהו, אביגדור ליברמן, אהוד ברק וציפי לבני. משרד המשפטים מקווה כי ההחלטה בעניין תמימי תסייע אף בהחלטה זו.

האבות הגרושים הם קבוצה של ארבע עשרה תביעות אזרחיות המוגשות על רקע החלטות של ערכאות ישראליות בענייני משפחה. ישנם שלושה תיקים אשר עדיין מתנהלים, ומשרד המשפטים פועל על מנת לדחות את כולם על הסף. הקושי בתיקים אלו אשר מקשה על ההגנה הוא שבכל תיק משנים את התובעים, הנתבעים והעילה. עד כה, תביעות אלו תמיד נדחו על הסף, אך זה מצריך משאבים ועבודה רבה.

כללי

משרד המשפטים: בענייני תיאום נסיעות, בזמן האחרון הגיעו אלינו הודעות על נסיעות ברגע האחרון. יש לרענן את הבכירים בעניין זה על מנת שיפנו בשלבים מוקדמים יותר, גם במדינות בהם אין הליכים פתוחים יכולה להיות סיכון.

בנושא שיתוף הפעולה של גופי הצוות הבין-משרדי, משרד המשפטים ציין כי שילוב המאמצים הדיפלומטיים והמשפטיים מצוינים. בייחוד העבודה מול משרד החוץ שהוא הכי אינטנסיבי. בנוסף ציין את המאמץ שנעשה עם גורמי השב"כ והצבא אשר הובילו לתוצאות ברמה גבוהה מאוד. בנוסף ציין כי אם יש גורמים שמרגישים שאינם מעודכנים מספיק, משרד המשפטים ישמח לעדכן יותר.

בעניין ההתקשרות עם משרדי עורכי דין בחו"ל, מידי שנה משרד המשפטים פועל להרחיב את ההתקשרויות עם משרדי עורכי דין. לאחרונה התקשרנו עם משרד עורכי דין בשוויץ, נמצאים בתהליכים עם צרפת, אוסטרליה ומדינות סקנדינביה.

ישנה צפייה שכל הליך אשר מתנהל בחו"ל יגיע למחלקת הליכים במדינות זרות, בייחוד התיקים המשמעותיים. עתידה לצאת הנחיית יועץ בעניין זה.

מתקיימים שיתופי פעולה בין המדינה לשחקנים פרטיים. הניסיון שנצבר בניהול תיקים במדינות זרות הוא נכס המדינה. עדיף לחלוק מידע ולשתף פעולה ככל שניתן עם השחקנים השונים. מסיבה זו ככל שעולות רעיונות לדרכי פעולה נוספים, הדבר רק יועיל. עם זאת קיימים שחקנים פרטיים אשר לעיתים אינם מיטיבים עם האג'נדות של המדינה. כך לדוגמה שחקנים בשוק הפרטי שרוצים לייצג את ישראל ב-ICC אשר מנסים לפעול בתוך מדינות שונות. אך יש להיזהר מזה, לעיתים למרות הכוונות הטובות, הם גורמים לנזקים.

נקודות אופרטיביות:

- דבל"א ציינו כי יעבירו את טיוטת ההחלטה אשר הובררה לאישורו של הפצ"ר.